

Boračka i invalidska zaštita u Podravini

Osnove sustava boračko-invalidske zaštite utemeljene su još u toku narodnooslobodilačkog rata i revolucije. Poslije rata ta zaštita kontinuirano se razvijala u svim fazama društveno-ekonomskog razvoja i proširivala u skladu s materijalnim mogućnostima društva. U razvoju boračko-invalidske zaštite politika u ovoj oblasti utvrđivana je uz punu podršku Saveza komunista i druga Tita i aktivno učešće boračke organizacije. Zahvaljujući tome, danas imamo cjelovit i sveobuhvatan sustav boračko-invalidske zaštite i jedan od najhumanijih sistema zaštite ratnika i žrtava rata u svijetu. Sustav zaštite boraca, vojnih invalida i porodice palih boraca postao je obaveza društva u cjelini, odnosno svih društvenih subjekata od organizacije udruženog rada do federacije.

Posebni poticaji daljnjeg unapređivanja boračko-invalidske zaštite dati su u dokumentima X. kongresa Saveza komunista Jugoslavije i VII. kongresa SUBNOR-a Jugoslavije.

Zahvaljujući takvom odnosu, društvo izdvaja značajna sredstva za osnovnu i posebnu boračko-invalidsku zaštitu.

OSNOVNA PRAVA BORACA, VOJNIH INVALIDA I ČLANOVA PORODICA PALIH BORACA UTVRĐENA SU SAVEZNI M PROPISIMA

Osnovna prava boraca, vojnih invalida i članove porodica palih boraca utvrđena su saveznim propisima i jedinstvena su za cijelu Jugoslaviju. Ona se stječu i određuju neovisno o prihodima. Ostvaruju se u upravnom postupku, uglavnom, putem nadležnih općinskih organa uprave kao prvostepenih, a kod republičkih organa uprave kao drugostepenih organa, osim prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, koja se ostvaruju kod nadležnih zajednica za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Borački doplatak

Zbog osiguranja primanja minimuma iz radnog odnosa, odnosno udruženog rada, borci od prije 9. rujna 1943. pripada, za vrijeme dok se nalaze u radnom odnosu, pravo na borački doplatak, ako imaju najmanje 15 godina mirovinskog staža, od čega 10 godina staža osiguranja.

Borački doplatak određuje se u visini razlike između osobnog dohotka ostvarenog u

punom radnom vremenu i iznosa prosječnog mjesečnog osobnog dohotka u Jugoslaviji iz prošle godine.

Prava nosilaca »Partizanske spomenice 1941«, narodnih heroja i španjolskih boraca

Nosioci »Partizanske spomenice 1941«, narodni heroji i španjolski borci imaju, uglavnom, ista osnovna prava.

Zdravstvenu zaštitu i druga prava iz zdravstvenog osiguranja koriste u opsegu i na razini što ih utvrđuje zajednica zdravstvenog osiguranja. Ako je opseg toga osiguranja manji od opsega utvrđenog Zakonom o vojnim invalidima, oni se mogu koristiti zdravstvenom zaštitom i drugim pravima iz zdravstvenog osiguranja u opsegu utvrđenom tim zakonom (liječenje u prirodnim lječilištima, liječenje u inozemstvu, ortopedska pomagala i drugo).

Ako je to za njih povoljnije, zdravstvenu zaštitu mogu ostvarivati kod vojnih sanitetskih organa i ustanova na način i prema postupku utvrđenom za vojne osobe.

Pod određenim uvjetima pripada im doplatak uz mirovinu, odnosno onima koji nisu ostvarili pravo na mirovinu pripada stalna mjesečna novčana pripomoć.

Za oporavak im pripada godišnja novčana pripomoć. Osim toga, posjeduju pravo na besplatnu i povlaštenu vožnju sredstvima javnog prometa.

Određena prava imaju i članovi njihovih porodica.

Prava vojnih invalida i članova porodica palih boraca

Vojnim invalidima pripada osobna invalidnina prema utvrđenom postotku invaliditeta i grupi u koju su raspoređeni.

Pored osobne invalidnine, vojnim invalidima pripadaju i druga prava na teret sredstava sagu i pomoć od druge osobe i ortopedski doplatak zbog težih tjelesnih oštećenja.

Porodična invalidnina pripada određenim članovima porodice osoba poginulih, umrlih ili nestalih uz okolnosti predviđene Zakonom o vojnim invalidima, te članovima porodice vojnih invalida I. do VII. grupe nakon njihove smrti. Visina porodične invalidnine određuje se prema broju članova porodice koji imaju to pravo.

Pored navedenih osnovnih prava, vojnim invalidima i uživaocima porodične invalidnine

pripadaju i druga prava na teret sredstava saveznog budžeta (razne naknade, pomoći, zdravstvena zaštita, besplatna i povlaštena vožnja i drugo).

Predloženo je rješenje da se zdravstvena zaštita vojnih invalida i ostalih korisnika ostvaruje u samoupravnim interesnim zajednicama uz obavezno očuvanje dostignutog opsega i razine zaštite.

POSEBNA ZAŠTITA BORACA, VOJNIH INVALIDA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA UTVRĐENA REPUBLICKIM PROPISIMA

Socijalno-ekonomska pitanja boraca, vojnih invalida i članova njihovih porodica, koja nisu riješena saveznim propisima, rješavaju republike, pokrajine i općine, utvrđujući njihova prava na materijalnu i zdravstvenu zaštitu, te druge oblike zaštite prema specifičnim potrebama i ekonomskim mogućnostima tih društveno-političkih zajednica.

Sredstva što ih osigurava Republika za ostvarivanje ove zaštite u stalnom su porastu zbog usklađivanja novčanih primanja, proširivanja pojedinih prava, porasta troškova zdravstvene zaštite i povećanja broja korisnika pojedinih oblika zaštite.

Materijalna zaštita boraca

Materijalna zaštita obuhvaća: novčanu naknadu, doplatu za djecu, naknadu pogrebnih troškova i posmrtnu pomoć.

Novčana naknada kao mjesečno primanje predstavlja glavni oblik materijalne zaštite, a stječe se ispunjavanjem imovinskih i ostalih propisanih uvjeta.

Pravo na novčanu naknadu mogu ostvariti borci od prije 1. srpnja 1944, kao i članovi porodica tih boraca koji su umrli poslije 15. svibnja 1945.

Katastarski prihod ne uzima se u obzir pri stjecanju prava na novčanu naknadu i određivanju visine naknade ako su u pitanju korisnici stariji od 65 godina (muškarci), odnosno 60 godina (žene), a ne uzima se u obzir i kad su u pitanju korisnici stariji od 60 godina (muškarci), odnosno 55 godina (žene), koji u svome domaćinstvu nemaju članova sposobnih za privređivanje. Za ostale korisnike katastarski prihod iz 1977. godine uzima se umanjeno za 24, odnosno 81 posto.

Drugi stalni prihodi korisnika naknade i članova njihove porodice, koji žive s njim u zajedničkom domaćinstvu, uzimaju se u obzir s umnjenjem za 30 posto.

Za samohrane korisnike naknade, predviđene su posebne pogodnosti.

Osnovica za određivanje novčane naknade utvrđuje se različito, ovisno o tome radi li se o sposobnom ili nesposobnom korisniku.

Broj korisnika novčane naknade u stalnom je porastu, prvenstveno zbog ublažavanja imovinskih uvjeta, te u 1981. godini iznosi:

Općina	Broj korisnika
Koprivnica	206
Đurđevac	87
Ludbreg	59

Doplatu za djecu pripada korisniku naknade — borcu i djétetu umrloga borca, uz uvjete i u visini što su utvrđeni propisima o doplatku za djecu.

Naknada pogrebnih troškova pripada izvršitelju sahrane borca, a posmrtna pomoć u visini dvomjesečnog iznosa novčane naknade članovima porodice umrloga borca s kojima je živio u zajedničkom domaćinstvu.

Posebna novčana naknada

Borcima narodnooslobodilačkog rata i predratnim revolucionarima, osobito zaslužnim zbog njihove revolucionarne djelatnosti, može se, uz uvjete određene zakonom, priznati pravo na posebnu novčanu naknadu, ako ekonomski položaj takvih osoba ne odgovara njihovim osobitim zaslugama zbog revolucionarne djelatnosti.

Posebna novčana naknada određuje se u mjesečnom iznosu, koji ne može biti veći od zakonom zajamčenog osobnog dohotka radnika u SR Hrvatskoj iz prošle godine.

U društveno osobito opravdanim slučajevima može se priznati pravo na posebnu novčanu naknadu bez obzira na prihode korisnika i članova njihovog domaćinstva, odnosno odrediti naknadu u iznosu većem od predviđenog najvišeg iznosa.

Pri svemu tome je bitno da takve osobe mogu ostvariti pravo na posebnu novčanu naknadu samo ako je njihova revolucionarna i politička djelatnost, odnosno takva djelatnost osoba od kojih članovi porodica izvode pravo, trajala neprekidno za vrijeme narodnooslobodilačkog rata i u poslijeratnoj socijalističkoj izgradnji.

O pravu na posebnu novčanu naknadu i visinu naknade rješava posebna republička komisija.

Broj korisnika posebne novčane naknade u 1981. godini:

Općina	Broj korisnika
Koprivnica	35
Đurđevac	30
Ludbreg	42

Prava vojnih invalida i uživalaca porodične invalidnine

Invalidski dodatak predstavlja oblik materijalne zaštite vojnih invalida i uživalaca porodične invalidnine. Stjecanje i određivanje toga prava ovisi o sposobnosti za privređivanje, od-

nosno stupnju vojnog invaliditeta i godinama života, te imovnom stanju i drugim prihodima. Ovo je pravo izrazito socijalnog karaktera.

Sve što je rečeno o utjecaju katastarskog prihoda na novčanu naknadu boraca istovjetno je i u pogledu stjecanja prava na invalidski dodatak i određivanje visine dodatka, dok se drugi stalni prihodi korisnika dodatka i članova njegovog domaćinstva uzimaju u obzir s umanjnjem za 70 posto.

Osnovica za određivanje invalidskog dodatka sada iznosi 3.085,00 dinara, kao što je utvrđena i za borce nesposobne za privređivanje u pogledu njihove novčane naknade.

I broj korisnika invalidskog dodatka u stalnom je porastu, prvenstveno zbog ublažavanja imovinskih uvjeta.

Broj korisnika invalidnine i invalidskog dodatka polovinom 1981. je slijedeći:

Općina	Osobni korisnici prava			Porodični korisnici prava		
	Ukupno	Korisnici invalidnine iz saveznog budžeta		Korisnici invalidskog doplatka iz repub. budžeta	Korisnici invalidnine iz saveznog budžeta	Korisnici invalidskog doplatka iz repub. budžeta
		od toga uživaoci				
		doplatka za njegu i pomoć od druge osobe	ortopedskog doplatka			
Koprivnica	232	3	28	37	226	134
Đurđevac	237	4	26	97	241	178
Ludbreg	84	4	16	11	106	70

Pravo na doplatku za djecu, naknadu pogrebni troškova i posmrtnu pomoć istovjetno je propisano kao i kod materijalne zaštite boraca.

Vojni invalidi, čiji se invaliditet sastoji u oštećenju donjih ekstremiteta najmanje 60 posto, imaju pravo na naknadu za nabavu motornog vozila. Ovo se ne odnosi na vojne invalide I. grupe, koji po saveznim propisima dobivaju motorno vozilo na besplatnu upotrebu.

Profesionalna rehabilitacija i materijalno osiguranje može se priznati vojnim invalidima, djeci uživaocima porodične invalidnine i djeci vojnih invalida I. do VI. grupe, uz određene uvjete, zbog osposobljavanja za obavljanje ranijega ili drugog odgovarajućeg zanimanja, stručnog osposobljavanja i stručnog usavršavanja. Rehabilitacija se može obavljati i redovitim školovanjem u srednjim stručnim školama, višim i visokim školama, te fakultetima i akademijama.

Zdravstvena zaštita

Pravo na zdravstvenu zaštitu u zajednici radnika i poljoprivrednika u opsegu i na način što su utvrđeni za korisnike — radnike imaju svi

borci, bez obzira na sposobnost za privređivanje i članovi porodice boraca umrlih poslije 15. svibnja 1945. koji su nesposobni za privređivanje, a udovica umrloga takvog borca i kad navrši 45 godina života, ako im zdravstvena zaštita nije osigurana po drugoj osnovi.

Borci i članovi porodica umrlih boraca koji su zdravstveno osigurani kao korisnici — poljoprivrednici u zajednici radnika i poljoprivrednika, imaju pravo na razliku zdravstvene zaštite do opsega utvrđenog za korisnike — radnike s tim da ne plaćaju glavarinu.

Zdravstvenu zaštitu imaju borci i za članove svoje porodice (bračni drug, djeca i roditelji), dok ostale osobe imaju zdravstvenu zaštitu samo za sebe.

Na teret sredstava republičkog budžeta pravo na zdravstvenu zaštitu u zajednici radnika i poljoprivrednika imaju na isti način, samo za sebe i to: roditelji vojnih invalida I. i II. grupe, ako invalid prima dodatak za njegu i pomoć druge osobe, bračni drug vojnog invalida III. do VII. grupe, ako invalid pored invalidnine prima i invalidski dodatak, članovi uže porodice vojnih invalida dok se invalid nalazi na profesionalnoj rehabilitaciji.

Broj korisnika zdravstvene zaštite:

Općina	Korisnici zdravstvene zaštite								
	Borci			Članovi porodica boraca			Članovi porodica umrlih boraca		
	Ukupno	od toga		Ukupno	od toga		Ukupno	od toga	
		u punom opsegu	razlika		u punom opsegu	razlika		u punom opsegu	razlika
Koprivnica	334	27	307	251	10	241	55	4	51
Đurđevac	292	11	281	247	—	247	42	—	42
Ludbreg	144	3	141	82	1	81	28	1	27

POSEBNA ZAŠTITA BORACA, VOJNIH INVALIDA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA UTVRĐENA OPĆINSKIM PROPISIMA

Općine prema Ustavu SR Hrvatske i zaključenom društvenom dogovoru, također osiguravaju borcima, vojnim invalidima i članovima njihovih porodica posebnu zaštitu radi očuvanja njihove socijalne sigurnosti i to prvenstveno onima koji nisu obuhvaćeni republičkom zaštitom.

Posebna zaštita utvrđena općinskim propisima sastoji se, uglavnom, od stalnih i jednokratnih novčanih pomoći.

Sa stalnim mjesečnim novčanim pomoćima obuhvaćeni su borci od 1. srpnja 1944. do 31. prosinca 1944, koju ostvaruju ispunjavanjem uvjeta jednakih onima u republičkim propisima po kojima se stječe pravo na novčanu naknadu.

Na povremene ili jednokratne novčane pomoći u opravdanim slučajevima imaju pravo svi borci, vojni invalidi i članovi njihovih porodica.